

N:o 84.

AF herr **T. FÜRST**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af lagen om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

År 1884 tillsattes med anledning af motion af A. Hedin en kommitté, den så kallade arbetareförsäkringskommittén, hvilken efter ett synnerligt grundligt förarbete afgaf sina författningsförslag den 28 juli 1888. Bland dessa var äfven ett förslag till »lag om försäkring för olycksfall i arbete», hvilket var byggdt på försäkringspliktens grund.

Kommittén yttrar härom i sitt betänkande: »Enär en frivillig försäkring måste anses otillräcklig att i vidsträcktare mån bereda ersättning vid olycksfall i arbetet, samt detta mål icke heller vinnes genom att ålägga vederbörande arbetsgifvare en mer omfattande ersättningskyldighet, har kommittén icke tvekat att föreslå, det obligatorisk försäkring för dylika olycksfall måtte införas. Endast genom en obligatorisk försäkring erhålla samtliga ersättningsberättigade lika och full trygghet att utfå hvad dem tillkommer, och förhindras den enskilde arbetsgifvaren att undandraga sig uppfyllande af sina skyldigheter. Å andra sidan blifva dessa skyldigheter just genom försäkringen så mycket lättare att bära.»

Byggdt på detta kommittéförslag inlämnades till 1890 års Riksdag en kungl. proposition, hvilande på grundsatsen, att arbetare inom vissa industriella yrken skulle vara på arbetsgifvarnes bekostnad tvångsförsäkrade mot olycksfall i arbete hos en af staten upprättad riksförsäkringsanstalt. Detta af Riksdagen förkastade förslag blef föremål för ny behandling, och den nya arbetareförsäkringskommittén afgaf 1893 ett nytt betänkande äfven byggdt på tvångsförsäkringen, men grundadt på inva-

liditetsprincipen, oberoende af om invaliditeten var orsakad af ålderdom eller olycksfall. Ej heller detta förslag, som i något modifierad form af Kungl. Maj:t förelades 1895 års Riksdag, blef af densamma antaget, utan anhöll Riksdagen om nytt förslag. Sådant framlades också 1898, äfven detta byggdt på försäkringstväng, men blef ej heller nu antaget af Riksdagen, därvid dock Andra Kammaren godkände förslaget 1 §, eller principen om obligatorisk försäkring.

Sedan Kungl. Maj:t slutligen frångått försäkringspliktens princip, och till 1900 års Riksdag inlämnat förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, som grundade sig på omedelbar ersättningsplikt, blef denna svåra fråga löst.

En slutgiltig lösning af olycksfallsersättningsfrågan var därmed dock icke uppnådd, ty dels sträcker sig lagens giltighet endast till vissa i lagens 2 § uppräknade yrken, och dels erbjuder den omedelbara ersättningsplikten ej betryggande säkerhet för utbetalande af ersättning åt skadad arbetare.

Hvad först beträffar lagens giltighetsområde, torde väl knappast tvifvel numera råda därom, att allmänna rättsmedvetandet fordrar, att *alla* kroppsarbetare komma i åtnjutande af denna lags hägn.

Med nu gällande lag uppstår det förhållande, att en arbetare, t. ex. inom yrke som omförmåles i lagens 2 § punkt 5, den ena dagen, då han arbetar hos en arbetsgifvare, har rätt till ersättning vid inträffadt olycksfall, den andra dagen, då han arbetar hos en annan arbetsgifvare, saknar denna rätt, beroende på om rörelsen idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den kan anses med fabriksrörelse jämförlig eller icke. Svårigheten att afgöra om en yrkesrörelse tillhör de ersättningspliktiga yrkena eller icke är synnerligen stor, och vållar ett osäkerhetstillstånd ej endast för arbetarne, utan äfven för alla mindre yrkesidkare, hvilka så att säga stå med sina rörelser på gränsen mellan fabrik och handverk, och hvarigenom det med ersättningslagen afsedda ändamålet mången gång förfelas.

I sitt sammandrag af statistiska uppgifter rörande olycksfallsfrekvensen, uppgifver 1888 års arbetareförsäkringskommitté, att antalet olycksfall på 1,000 arbetare under observationsåret varit:

För råämnes-, förädlings- och tillverkningsindustri,	
däri inbegripet jordbruk	15,28
sjö- och landtransport	20,03
stats- och kommunalförvaltning	12,75

Intressant är en i samma kommittés statistiska materiel å sid. 114 förekommande tabell öfver afläkare behandlade skador orsakade af olycksfall i arbete, där skadorna fördelats ej endast efter yrken, inom hvilka de inträffat, utan äfven efter skadans påföljd.

Af denna tabell framgår bland annat, huru inom jordbruksrörelsen inträffat ett långt större antal döds- och invaliditetsfall än inom industrien, ett förhållande som äfven framgår af de i Sveriges officiella statistik intagna siffrorna rörande vid lasarett och sjukstugor behandlade olycksfall. Härvid bör äfven ur risksynpunkt bemärkas, att på samma gång arbetareantalet inom jordbruksnäringen är så betydligt mycket större än inom industrien, så är arbetstiden vid de farliga skördemaskinerna och tröskverken inskränkt till endast en kortare del af året, medan industriarbetaren sysselsättes i sitt yrke året om.

De åberopade statistiska uppgifterna gifva vid handen, att för kroppsarbetaren föreligger en olycksfallsrisk, som ej allt för mycket varierar antingen han är sysselsatt i industriellt yrke, jordbruk, handel eller annan näring, och i allt fall ej visar sådan skillnad, som kan berättiga ett vägrande af rätt till ersättning för olycksfall inträffadt under arbete i det ena eller det andra yrket.

Mig synes således både allmänt rättsmedvetande och sakliga förhållanden fordra, att alla kroppsarbetare blifva likställda hvad beträffar rätt till ersättning vid olycksfall i arbete.

Om nu en sådan rätt skall beviljas hvarje kroppsarbetare, hvilket den ju bör, och förr eller senare måste, så är ett enbart utsträckande af ersättningsskyldigheten till alla arbetsgifvare ej tillfylles, om man ej nöjer sig med att denna rätt endast blir en rätt på papperet, utan motsvarighet i verkligheten. Jag vill emellertid därmed ej påstå, att detta skulle komma att bero på arbetsgifvarnes ovilja att lämna ersättning, utan snarare på grund af oförutseende och bristande omtanke hos arbetsgifvare, som i stället för att skydda sig genom försäkring, själfva bära risken. Mången gång kan ju äfven, där tillfällig arbetare antages, en anmälan till försäkringsbolaget försummas. Härtill kommer att vid bedömandet af en skadas storlek och det däremot svarande ersättningsbeloppet vidt skilda uppfattningar kunna och äfven göra sig gällande inom olika försäkringsbolag, hvarför vid frivillig försäkras, arbetarna ej äro tillförsäkrade enhetligt bedömande af uppkommen skadas storlek. Äfven om bestämmandet af ersättningsbeloppens storlek afgjordes enhetligt, t. ex. genom riksförsäkringsanstalten, så blef vinsten därmed ej tillväcklig,

hvarpå ett fall, som mött mig, lämnar ett påtagligt bevis. En arbetare fick genom olycksfall under grundläggning sitt ena öga så skadadt, att det måste uttagas. Arbetsgifvaren och arbetaren ingingo till riksförsäkringsanstalten för att i enlighet med lagens 15 § erhålla densamma utlåtande rörande skadans storlek, hvarigenom ersättningsbeloppet fastställdes. Riksförsäkringsanstaltens utlåtande afgafs i februari månad 1907, men arbetaren har, enligt egen uppgift, ännu ej erhållit någon ersättning.

Förnekas kan ju ej, att, genom en sådan utsträckning af ersättningen till alla arbetare, ett stort kraf ställes på särskildt alla smärre arbetsgifvare, för hvilka utbetalandet af kapitalvärdet för en helinvalids lifränta mången gång kan vara ruinerande.

Mot de svårigheter, som således möta såväl arbetare som arbetsgifvare, erbjuder emellertid den obligatoriska försäkringen ett säkert skydd, och sammanhänger frågan om giltighetsområdets utsträckande till alla arbetare och obligatorisk försäkringsplikt för alla arbetsgifvare så nära med hvarandra, att jag anser dem endast böra och kunna lösas gemensamt. Det kan ju framställas den anmärkning, att, äfven efter införd försäkringsplikt, arbetaren kan gå miste om ersättning, om arbetsgifvaren af någon anledning försummar erlægga stadgad premie. Så kan naturligen ej blifva fallet, ty försäkringen måste ordnas med efteruttagning af premien, så att om en arbetare, hvars arbetsgifvare ej erlagt stadgad afgift, blifver skadad, riksförsäkringsanstalten, efter erhållen kännedom om densamma, utbetalar ersättningen åt arbetaren och inkasserar af arbetsgifvaren den premie, som han försummat att inbetala.

Om jag också icke kan gilla de skäl som anförts mot den obligatoriska försäkringen, så synes mig dock ett, vid tiden för den nuvarande lagens antagande, hafva varit befogadt, nämligen den svårighet, som måste ligga i att på en gång anordna en så omfattande institution, som riksförsäkringsanstalten vid tvångsförsäkring skulle blifvit. Sedan anstalten emellertid under en följd af år ordnat och allt mer utvidgat sin verksamhet, torde inga verkliga svårigheter möta att nu så ordna och utvidga densamma, att den blir mäktig att fylla de kraf, som tvångsförsäkring medför.

Jag hemställer därför,

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta

vidtagna utredning och inkomma med förslag till ny lag om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, grundad på principen af alla arbetsgifvares försäkringsplikt i riksförsäkrings- eller med denna likställd anstalt, så att ersättning för inträffadt olycksfall beredes åt hvarje kroppsarbetare.

Stockholm den 25 januari 1908.

Thorvald Fürst.
